

етичних якостей і ціннісних пріоритетів. У зв'язку з цим виникає необхідність спеціальної дослідницької уваги до сучасних нормативних параметрів професійної компетентності українського державного службовця, оскільки їхнє розуміння становить основу практичної реалізації стратегії підвищення професійної компетентності держслужбовців України.

ЛІТЕРАТУРА

- 1.Заблюцька О. С. Компетентність, кваліфікація, компетенція як ключові категорії компетентнісної парадигми вищої освіти. *Вісник Житомир. держ. ун-ту ім. Івана Франка*. 2008. Вип. 39. С. 52-56.
- 2.Радкевич В. О. Професійна компетентність – складова професійної культури. *Професійна освіта і освіта дорослих*. Київ: Педагогічна думка, 2012. С. 63-74.
- 3.Spector J Michael-de la Teja. Competence, competencies and certification. *Competencies for Online Teaching. ERIC Digest*. 2001-12. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/153576128.pdf> (дата звернення: 17.06.2023).
- 4.Матвійчук А. В. Ціннісний інтелект і проблема формування імперативу службового обов'язку. *Scientific research in the modern world: Proceedings of the 3rd International scientific and practical conference*. Perfect Publishing. Toronto, Canada. 2023. Pp. 612-617.
- 5.Мудрик А. Б. Професійна компетентність державних службовців: теоретико-емпіричний аналіз феномену. *Electronic Eastern European National University Institutional Repository*. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/153576128.pdf> (дата звернення: 12.05.2023).
- 6.Жулавський, А. Ю., Гордієнко В. П., Малько, Н. О. Професійна компетентність державного службовця як фактор успішності публічного управління. *Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка*. 2020. № 4. С. 152-157.

АКТУАЛЬНІ ЮРИДИЧНІ ПИТАННЯ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ ПІД ЧАС ВОЄНОГО СТАНУ

Риженко І. М.

*кандидат технічних наук, доцент,
член-кореспондент Академії адміністративно-правових наук України,
доцент кафедри цивільно-правових дисциплін
Приватного вищого навчального закладу
«Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'ячука»*

Відповідно до, Закону України «Про Правовий режим воєнного стану» воєнний стан – це особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень [1].

24 лютого 2022 року у зв'язку з військовою агресією російської федерації проти України *Указом Президента України № 64/2022* введено воєнний стан із 05 години 30 хвилин 24 лютого 2022 року строком на 30 діб.

Строк дії воєнного стану в Україні продовжувався *Указами Президента України від 14 березня 2022 року № 133, від 18 квітня 2022 року № 259, від 18 травня 2022 року № 341, від 12 серпня 2022 року № 573, від 7 листопада 2022 року № 757, від 6 лютого 2023 року № 58, від 01 травня 2023 року № 254. Указом Президента України від 26 липня 2023 року № 451*, яким продовжено строк дії воєнного стану з 05 години 30 хвилин 18 серпня 2023 року строком на 90 діб [2].

Згідно зі статтею 8 Закону України «Про Правовий режим воєнного стану», в Україні або в окремих її місцевостях, де введено воєнний стан, військове командування разом із військовими адміністраціями може здійснювати такі заходи правового режиму воєнного стану [1; 3]:

- встановлювати (посилувати) охорону об'єктів критичної інфраструктури та об'єктів, що забезпечують життєдіяльність населення, і вводити особливий режим їх роботи;

- запроваджувати трудову повинність для працездатних осіб, не залучених до роботи в оборонній сфері та сфері захисту критичної інфраструктури і не заброньованих за підприємствами, установами та організаціями на період дії воєнного стану з метою виконання робіт, що мають оборонний характер, а також ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, які виникли в період дії воєнного стану, та залучати їх в умовах воєнного стану до суспільно корисних робіт, що виконуються для задоволення потреб Збройних Сил України, інших військових формувань, правоохоронних органів і сил цивільного захисту, забезпечення функціонування національної економіки та захисту критичної проводити евакуацію матеріальних і культурних цінностей, що перебувають у державній власності, у разі виникнення загрози їх пошкодження або знищення згідно з переліком, що затверджується Кабінетом Міністрів України;

- запроваджувати у разі необхідності у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України, нормоване забезпечення населення основними продовольчими і непродовольчими товарами;

- вживати додаткових заходів щодо посилення охорони державної таємниці;
- інтернувати (примусово оселяти) громадян іноземної держави, яка загрожує нападом чи здійснює агресію проти України;

- здійснювати у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України, обов'язкову евакуацію затриманих осіб, що перебувають в ізоляторах тимчасового тримання; підозрюваних, обвинувачених осіб, щодо яких застосовано запобіжний захід - тримання під вартою, що перебувають в слідчих ізоляторах;

- запроваджувати інші заходи, передбачені нормами міжнародного гуманітарного права.

Варто зауважити, що вичерпний перелік конституційних прав і свобод людини і громадянина, які тимчасово обмежуються у зв'язку з введенням воєнного стану із зазначенням строку дії цих обмежень, а також тимчасові обмеження прав і

законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень повинен зазначатися в указі Президента України про введення воєнного стану.

У зв'язку із введенням в Україні воєнного стану, з 24 лютого 2022 року тимчасово, на період дії правового режиму воєнного стану можуть обмежуватися конституційні права і свободи людини і громадянина, передбачені Конституцією України, а саме:

статтею 30 («Кожному гарантується недоторканність житла»);

статтею 31 («Кожному гарантується таємниця листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції»);

статтею 32 («Ніхто не може зазнавати втручання в його особисте і сімейне життя, крім випадків, передбачених Конституцією України»);

статтею 33 («Кожному, хто на законних підставах перебуває на території України, гарантується свобода пересування, вільний вибір місця проживання, право вільно залишати територію України, за винятком обмежень, які встановлюються законом»);

статтею 34 («Кожному гарантується право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань»);

статтею 38 («Громадяни мають право брати участь в управлінні державними справами, у всеукраїнському та місцевих референдумах, вільно обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування»);

статтею 39 («Громадяни мають право збиратися мирно, без зброї і проводити збори, мітинги, походи і демонстрації, про проведення яких завчасно сповіщаються органи виконавчої влади чи органи місцевого самоврядування»);

статтею 41 («Кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності»);

статтею 42 («Кожен має право на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом»);

статтею 43 («Кожен має право на працю, що включає можливість заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується»);

статтею 44 («Ті, хто працює, мають право на страйк для захисту своїх економічних і соціальних інтересів»);

статтею 53 («Кожен має право на освіту»).

В умовах воєнного стану забороняються[1]:

- зміна Конституції України;

- зміна Конституції Автономної Республіки Крим;

- проведення виборів Президента України, а також виборів до Верховної Ради України, Верховної Ради Автономної Республіки Крим і органів місцевого самоврядування;

- проведення всеукраїнських та місцевих референдумів;

- проведення страйків, масових зібрань та акцій.

Верховна Рада України не пізніше ніж у дев'яностаденний термін з дня припинення чи скасування воєнного стану, якщо чергові або позачергові вибори до відповідних органів мали бути проведені в період, на який було введено воєнний

стан, приймає рішення про призначення виборів депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих виборів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про Правовий режим воєнного стану».
2. Указ Президента України від 26 липня 2023 року № 451.
3. Конституція України.

ДО ПИТАННЯ ПРО ПОЛІТИКО-ПРАВОВІ РІШЕННЯ ДЛЯ СОЦІАЛЬНО ВІДПОВІДАЛЬНОГО ГОСПОДАРЮВАННЯ В УКРАЇНІ У ЧАСИ ВІДНОВЛЕННЯ

Санченко А. Є.

кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, керівниця Центру перспективних досліджень і співробітництва з прав людини в сфері економіки, провідний науковий співробітник Державної установи «Інститут економіко-правових досліджень імені В. К. Мамутова Національної академії наук України»

Суть концепції соціально відповідального господарювання (далі – СВГ) окреслено міжнародними та вітчизняними нормами і стандартами, вивчається і розвивається науковцями різних галузей знань і спеціальностей, просувається органами державної влади, профспілками й іншими організаціями громадянського суспільства, освоюється та впроваджується в операційну діяльність суб'єктами господарювання, особливо тими з них, що мають і прагнуть встановити економічні відносини із надійними закордонними партнерами у рамках глобалізаційних та євроінтеграційних процесів. Водночас у довоєнній та сьогоденній Україні не стає якісного політико-правового поля та професійних знань у цій сфері серед відповідальних за ухвалення рішень посадовців, суб'єктів господарювання та громадян, які є сторонами політико-правових і соціально-економічних відносин.

На цьому тлі не зайве зауважити, що міжнародні основи СВГ створено, відстоюються та послідовно розвиваються ООН, СОТ, ЄС, РЄ, ОЕСР, ISO, Глобальним договором ООН, Всесвітньою радою підприємців зі сталого розвитку, Глобальною ініціативою зі звітності та ін. Україна є актором багатовимірних міжнародних відносин і має ряд міжнародних обов'язків та зобов'язань. Так, з жовтня 2020 року в Україні чинний міжнародний стандарт ISO 26000:2010 «Настанови щодо соціальної відповідальності» 2010 року як ДСТУ ISO 26000:2019 (далі – ISO 26000) [1], що відображає сучасні міжнародні та європейські політико-правові тренди і реалії соціально-економічних відносин і вводить в обіг визначення соціальної відповідальності, характеризуючи її як бажану комплексну властивість організації приватного, державного або громадського секторів незалежно від її розміру. Встановлюється, що соціальна відповідальність організації охоплює її відповідальність за вплив на суспільство і навколишнє середовище ухвалених нею рішень та її діяльності, які мають бути: а) прозорими; б) етичними; в) робити